

HET
GROTE
GRATIS
OP REIS
BOEK

WAARSCHUWING
BEVAT TALRIJKE GENEUGTEN
DES LEVENS

**De ultieme
geldbesparende reisgids**

KUNST & CULTUUR

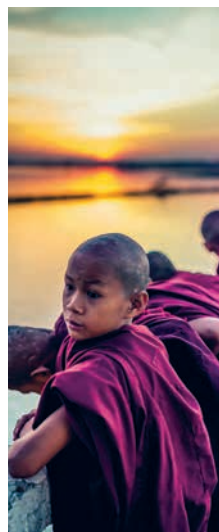
SPORT & ONTSPANNING

MUZIEK & FILM

KUNST & CULTUUR

INHOUD

INLEIDING	4	Beijing	26
AFRIKA	6	Beiroet	32
Kaapstad	8	Beste zonsondergangen zonder het prijkaartje	34
Wildste ervaringen van Afrika	12	Delhi	36
Marrakesh	14	Dubai	38
Safari zonder kapitalen	18	Hongkong	44
AZIË	20	Mumbai	50
Bangkok	22	Beste goedkope res- taurants van Azië	52
		Shanghai	54

Singapore	56
Tokio	62

EUROPA 68

Amsterdam	70
Athene	72
Barcelona	74
Beste nationale parken van Europa	78
Berlijn	80
Brugge	86
Boedapest	88
Kopenhagen	90
Beste zwemplekken van Europa	94
Dublin	96
Edinburgh	100

Genève	102
Helsinki	104
Beste gratis musea van Europa	106
Istanbul	108
Lissabon	112
Londen	116
Beste stads- wandelingen van Europa	122
Madrid	124
Milaan	130
Moskou	134
Stinge Henge	138
Oslo	140
Parijs	142
Praag	148

SPORT & ONTSPANNING

Reykjavik	152
Beste tochten met het openbaar vervoer	156
Rome	158
Stockholm	164
Venetië	166
Wenen	168
NOORD-AMERIKA	172
Austin	174
Boston	176
Cariben	180
Chicago	184
Detroit	188
Top 10 van gratis Amerikaanse avonturen	190

FESTIVALS & EVENEMENTEN

Las Vegas	192
Los Angeles	196
Miami	200
New Orleans	202
Beste gratis filmavonden in Noord-Amerika	204
New York City	206
Portland, OR	212
San Diego	214
San Francisco	218
Top 10 van gratis avonturen in Amerikaanse nationale parken	224
Seattle	226
Toronto	230

KUNST & CULTUUR

Gratis kijksporten in de VS	232
Vancouver	234
Washington, DC	238
OCEANIË	244
Brisbane	246
Melbourne	248
Noordereiland, NZ	252
Beste gratis wandelingen in Australië en Nieuw-Zeeland	256
Zuidereiland, NZ	258
Sydney	264
ZUID-AMERIKA	270
Bogotá	272

ETEN & DRINKEN

Buenos Aires	274
Goedkoop wijnproeven in Zuid-Amerika	280
Lima	282
Rio de Janeiro	284
Carnaval vieren in Rio	290
San Salvador	292
São Paulo	296
PRIJSINDEX OVER DE AUTEURS REGISTER	298
DANKBETUIGING	302
	304

INLEIDING

Afgelopen jaar bezochten we met onze kinderen Marrakesh in Marokko. Het was hun eerste reis naar Afrika. Op onze eerste avond gingen we naar Djemaa el-Fna (blz. 16), het wereldberoemde plein. Het voelde als een andere wereld. De rook en geuren uit de stalletjes, het geluid van de trommelaars en de schreeuwende en zingende mensen. Iedereen keek zijn ogen uit, alle zintuigen stonden op scherp. Even was ik bang dat het te veel zou worden, maar de kinderen wilden de volgende avond weer terug. Een van de bijzonderste momenten van de reis kostte niets meer dan een wandeling op het plein die avond.

De monetaire waarde die voortvloeit uit de term *gratis* kan een verkeerde indruk geven van wat er in dit boek wordt aangeboden. De kwaliteit van een ervaring wordt immers niet bepaald door een prijskaartje. Veel aanbevelingen hebben betrekking op het verkennen van wereldwonderen, of dat nu zwemmen in de oceaanpoelen van Sydney is (blz. 267) of wandelen langs de graven en monumenten van Delhi's Lodi Gardens (blz. 37). Wandelaars op de fantastische routes van Nieuw-Zeeland (blz. 260) zullen zich dicht bij de ziel van deze prachtige eilanden voelen.

Als we met reizen beginnen, zullen gratis dingen voor velen van ons niet alleen aantrekkelijk, maar ook essentieel zijn als we onze rugzakvakantie zo lang mogelijk willen rekken. Maar dat is niet alles – veel onvergetelijke uitpattingen van vrijheid en ontdekking zijn een kwestie van budget. Je realiseert je al snel dat goedkoop veel, veel beter kan betekenen. Geen

Romeins diner zal ooit de brood-en-kaaspicknick overtreffen in Villa Celimontana, een korte wandeling van het Colosseum, tijdens mijn eerste bezoek aan de Eeuwige Stad. En nu we het toch over levenslessen hebben, weinig plaatsen bieden een beter inzicht in de menselijke natuur dan een gedeelde slaapzaal met tien andere wereldreizigers.

Over de hele wereld erkennen landen de waarde van het toegankelijk maken van de wonderen onder hun rentmeesterschap. Meer dan 5000 jaar Chinese geschiedenis? Gratis (National Museum of China, blz. 28). Negentien musea in Washington DC? Gratis (Smithsonian Institution, blz. 242). De Britse nationale parken? Allemaal gratis. Giften altijd welkom, natuurlijk. Als je al deze populaire plaatsen optimaal wilt verkennen, moet je er vroeg zijn voordat de menigte arriveert. De heerlijke kalmte van de vroege ochtend kent trouwens ook geen prijskaartje.

Het is overdreven te zeggen dat al het goede gratis is, maar dit boek biedt volop leuke en voordelige ervaringen. Besteed je kostbare centjes aan heerlijke straathapjes als een *choripán* (broodje chorizo) in Buenos Aires (blz. 277), het beste uitzicht op de skyline van Hongkong vanaf de Star Ferry (blz. 48) of een rondleiding door een brouwerij in Boston (blz. 179). Fantastische herinneringen, een gelukkiger jij en een dankbare portemonnee. Als je dit boek uit hebt, zul je misschien nooit meer zin hebben in de overvloed van een dure reis.

Tom Hall

AFRIKA

KAAPSTAD

De trotse multiculturele Moederstad van Zuid-Afrika ligt tussen de Rainbow Nations meest iconische natuurwonder, de Tafelberg, en de passend genaamde Kaap de Goede Hoop. Zowel de berg als de oceaan biedt volop mogelijkheden voor gratis recreatie en Kaapstad draagt daaraan bij met talloze coole activiteiten en attracties.

KUNST & CULTUUR

MUZIEK & FILM

SPORT & ONTSPANNING

ETEN & DRINKEN

FESTIVALS & EVENEMENTEN

01 District Six

District Six, ooit een hechte gemeenschap van bevrijde slaven, ambachtslieden, arbeiders en immigranten, werd verscheurd onder de apartheid. In 1966 was het een blanke gemeenschap. De huizen van 60.000 bewoners werden met de grond gelijk gemaakt. Je kunt de de straten zelfstandig verkennen, maar bezoek vooral het **District Six Museum** (districtsix.co.za, 25a Buitenkant St, ma-za 9-16 uur, R 30). Het biedt ook **Sunset Walking Tours** (lente-zomer 17.50 uur, R 100) onder leiding van ex-bewoners.

02 Gratis diamantrondleiding

Zuid-Afrika is sinds 1840 synoniem met diamanten, zoals het **Cape Town Diamond Museum** (capetowndiamondmuseum.org, Clock Tower, Level 1, Waterfront, 9-21 uur, R 50) laat zien. Entree zoals gebruikelijk, maar download een voucher van **Shimansky** (shimansky.com) voor een gratis rondleiding. Tijdens de rondleiding door de werkplaats en diamant- en tanzaniet-showroom krijg je zelfs een gratis glas Zuid-Afrikaanse wijn. Je vertrekt via de giftshop...

03 St George's Cathedral

Ook als een excursie naar **Robben Island** (robben-island.org.za, R 300), de gevangenis waar Mandela en andere politieke gevangenen ooit vastzaten, boven je budget ligt, moet je zeker een bezoek brengen aan de 'People's Cathedral', waar aartsbisschop Desmond Tutu een decennialange strijd tegen de apartheid voerde. Soms geeft het koor een

gratis optreden. De dienst vindt plaats op zondag om 9.30 uur, maar bezoekers zijn altijd welkom. Er zijn ook rondleidingen. sgcathedral.co.za, 5 Wale St, gratis.

04 Whatiftheworld Gallery

Deze progressieve galerie in een übercoole ruimte in een voormalige Woodstock-synagoge biedt sinds 2008 expositieruimte aan hedendaagse Zuid-Afrikaanse kunstenaars. Veel aanstormende talenten van weleer zijn inmiddels gevestigde namen, maar er valt natuurlijk altijd iets nieuws te ontdekken. *Raadpleeg de website voor tentoonstellingen.* whatiftheworld.com, 1 Argyle St, Woodstock, di-vr 10-17, za 10-14 uur, gratis.

05 Strandleven

De prachtige stranden van Kaapstad zijn legendarisch. **Camps Bay** (5a) en **Clifton** (5b) zijn trendy stadsstranden, **Llandudno** (5c) aan de Atlantische Oceaan is voor surfers, het afgelegen **Sandy**

LOKAAL
ADVIES

'De winkels en belangrijkste kunstgaleries van Kaapstad zijn de eerste donderdag van de maand tot laat geopend. Picknicks op Signal Hill zijn sensationeel in de zomer. Er zijn dan op zondagmiddag ook gratis concerten in De Waal Park. Zelf kom ik echter uit Hout Bay en de meeste zonnige zondagen ga ik naar de markt aan de haven (eerst even 'hi' zeggen tegen Bob, de lokale zeeleeuw), met heerlijk eten, een bar en livemuziek. Later geniet ik misschien van een fles wijn op het strand of ga ik naar Noordhoek Farm Village (noordhoekvillage.co.za) voor meer livemuziek.' – Katie Owens, bedrijfsleider.

03

Bay (5d) voor nudisten, het beschutte **Muizenberg** (5e) en **St James** (5f) gezinsvriendelijk, met water verwarmd door de Indische Oceaan. Alle stranden zijn gratis, behalve **Boulders Beach** (5g, 8-18.30 uur, langer in dec.-jan., R 60) met zijn 3000 bedreigde Afrikaanse pinguïns.

06 Bo-Kaap

Bo-Kaap, het voormalige Malay Quarter, aan de kant van Signal Hill is beroemd om zijn straatbeelden, moskeeën en culinaire toerisme. Verken de straten, bezoek het goedkope **Bo-Kaap Museum** (6a, bokaap.co.za/museum, 71 Wale St, ma-za 10-17 uur, R 20) of volg een **kookcursus/excursie** (bokaapcookingtour.co.za, R 700, inclusief diner). Vlakbij ligt **Long St** (6b), met amusement, tweedehandsboekwinkels en boetieks.

07 Huilen naar de maan

Table Mountain National Park (7a) kent honderden paden, kronkelend rond de Twelve Apostles, Devil's Peak, Signal Hill en Table Mountain. De meeste zijn vrij toegankelijk, maar er zijn vier betaalpunten. Er zijn diverse routes naar de Devil's Peak; vergezel tijdens volle maan de lokale bevolking naar **Lion's Head** (7b) om bij een biertje de maan boven de Hottentots Holland Mountains te bewonderen.

08 Sea Point promenade

Deze 12 km lange, zorgeloze en autovrije kuststrook is bij iedereen populair, van joggers en skaters tot stelletjes en kinderen. Hij is rijk aan speelterreinen en buitenkunst. Zwem gratis in de wilde Atlantische Oceaan of zoek beschutting in een van de mooiste openbare zwembaden ter wereld, het **Sea Point Pavilion** (www.capetown.gov.za, zomer 7-19, winter 9-17 uur, R 21) met duikplanken,

07

06

09

IZIKO MUSEUMS

De Iziko Museums of South Africa (iziko.org.za) is een samenwerkingsverband van topmusea en -attracties van Kaapstad, inclusief het Bo-Kaap Museum, de South African National Gallery (Government Ave, Company's Garden, 10-17 uur), het South African Museum en het Planetarium (25 Queen Victoria St, 10-17 uur), het Maritime Centre (Union-Castle House, Dock Rd, V&A Waterfront, 10-17 uur) en het Groot Constantia Manor House (Groot Constantia Estate, 10-17 uur), het oudste wijnproducerende landgoed van het land. Deze musea rekenen ongeveer R 30, maar acht of negen dagen per jaar, meestal feestdagen, openen ze gratis hun deuren. Raadpleeg de website voor recente informatie.

speelbadjes en twee zwembaden met olympische afmetingen.

09 Victoria & Alfred Waterfront
De V&A, een voormalige werf veranderd in een chic gebied met amusement, restaurants en winkels, biedt alles van gratis wifi tot ontmoetingen met vrijheidsstrijders Nelson Mandela en Desmond Tutu – zij het in brons. Selfieliefhebbers moeten niet te lang naast de zeeleeuwen poseren – deze zijn echt. Straatartiesten zorgen voor amusement en er zijn het hele jaar gratis evenementen. *Vertrekpunt Robben Island-excursies.* waterfront.co.za, 9-21 uur, gratis.

10 Going downtown
Een bezoek aan een township is een essentiële ervaring. Combineer het met een voordelig hapje bij **Mzoli's** (10a, *Gugulethu*, 9-18 uur, *maaltijden R 50–100*). Koop vlees bij deze Gugs-slager en bereid het tijdens een traditionele *braai* (barbecue), onder het genot van bier en Kwaito-ritmes. Er zijn leuke excursies (laurastownshiptours.co.za, R 400). Ga voor accommodatie naar **Vicky's B&B**

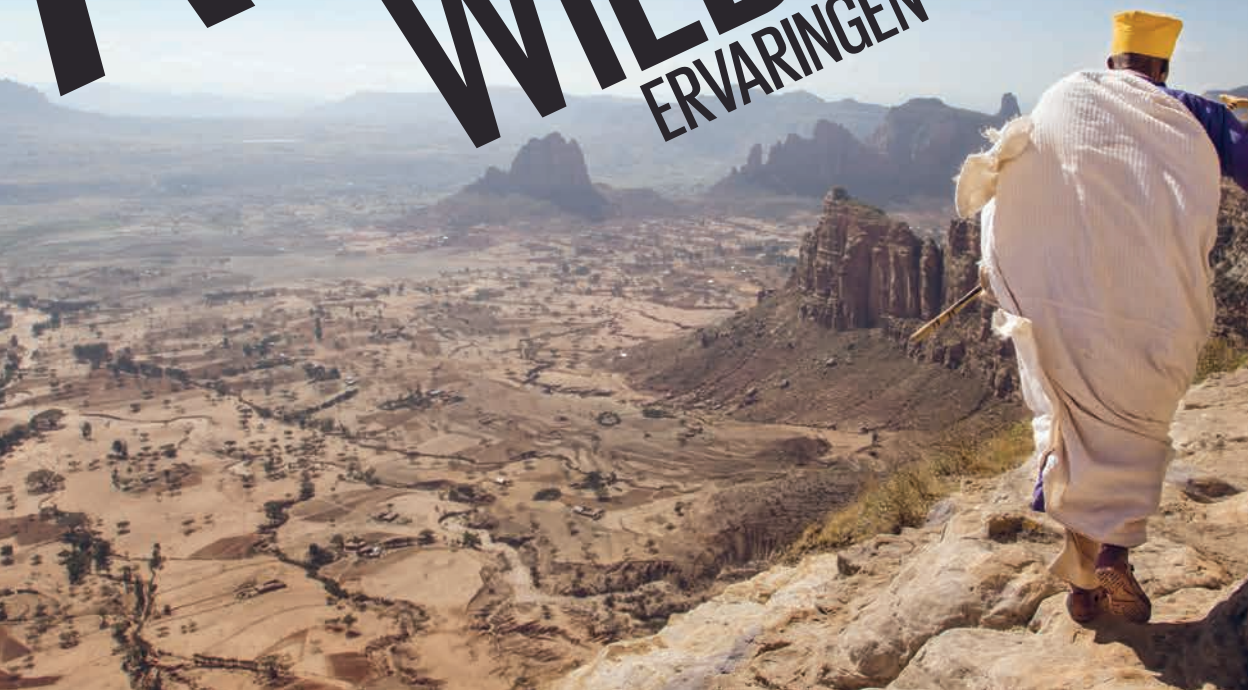
(10b, *Khayelitsha Township*), compleet met Xhosa-gerechten.

11 Wijnproeven
Zuid-Afrika produceert enkele van de beste gehemelte verheugende wijnen van de planeet en het zou misdadig zijn om er niet een paar slokjes van te proeven. Gelukkig biedt **Wine Concepts** (11a, wineconcepts.co.za, 50 Kloof St) zes dagen per week wijnproeverijen (ma-vr 16-19, za 12-15 uur). En ook de **Tjing Tjing Rooftop Bar** (11b, tjingtjing.co.za, 165 Longmarket St) heeft gratis wijnproeverijen op woensdag van 17 tot 19 uur.

12 Cape Town Carnival
Dit carnaval, geboren op Long St te midden van de orgie van euforie en energie rond de organisatie van het WK Voetbal in 2010, is uitgegroeid tot een enorme jaarlijkse bijeenkomst om de diversiteit van Zuid-Afrika te vieren. Zo'n 50.000 mensen bezoeken de festiviteiten rond Green Point, waar je kunt genieten van parades, muziek, dans en after-party's. capetowncarnival.com, *Fanwalk, Green Point, maart, gratis.*

Afrika is terecht beroemd om zijn nationale parken, maar sommige wilde ervaringen vinden elders plaats. Verleg je grenzen met deze onvergetelijke opties.

AFRIKA'S WILDSTE ERVARINGEN

SURFEN IN LIBERIA

Glijd over misschien wel de beste golven van het continent met een groeiend leger Liberiaanse surfers. De gouden stranden reiken tot de horizon en in het donker gloeien de fosforescerende golven. Pak je surfplank! *Robertsport, Liberia, gratis.*

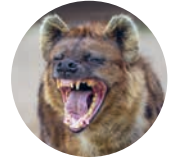
DUINWANDELING IN NAMIBIË

Hoewel enorme delen van de beroemde Namibische duinen binnen nationale parken liggen, geldt dat niet voor die even ten zuiden van Swakopmund. Neem de weg naar Walvis Bay en ga op verkenningstocht. Je ziet hier duinformaties met unieke vormen. *Swakopmund, Namibië, gratis.*

GENIET VAN DE JADEZEE

De oostoever van het meer bij het dorp Loyangalani mag dan het eind van een ongelofelijk lange en oncomfortabele truckreis zijn, maar de vulkanische landschappen, de Jadezee-panorama's en het Turkanavolk zijn niet van deze wereld. *Turkanameer, Kenia, gratis.*

HYENA'S VAN HARAR

Avonturiers verkennen 's avonds de smalle straten van de oude stad van Harar voor een blik op de lokale hyena's. Betaal 2 euro en zie hoe ze elke avond buiten de 16de-eeuwse muren worden gevoerd – verdubbel het bedrag en je kunt ze zelf voeren... *Harar, Ethiopië, avonden, gratis.*

BEZOEK DE GEVAARLIJKSTE KERK TER WERELD

Voor de kerk van Abuna Yemata Guh, eeuwen geleden uitgehakt in een steile klif, moet je zonder touwen een 6 m hoge rotswand beklimmen en een smalle richel langs een 200 m diepe afgrond volgen. Lokale gidsen verwachten een fooi. *Abuna Yemata Guh, Tigray, Ethiopië, 5 euro plus fooien.*

WILDE BLOEMEN VAN NAMAKWA

De halfwoestijn van Namakwa biedt in de lente een wild bloementapijt met een overvloed aan kleuren. Laten we duidelijk zijn, dit is geen bloemenshow of grote versie van oma's tuin – het is een van de indrukwekkendste bezienswaardigheden van Afrika. *Namakwa, Zuid-Afrika, aug.-sept., gratis.*

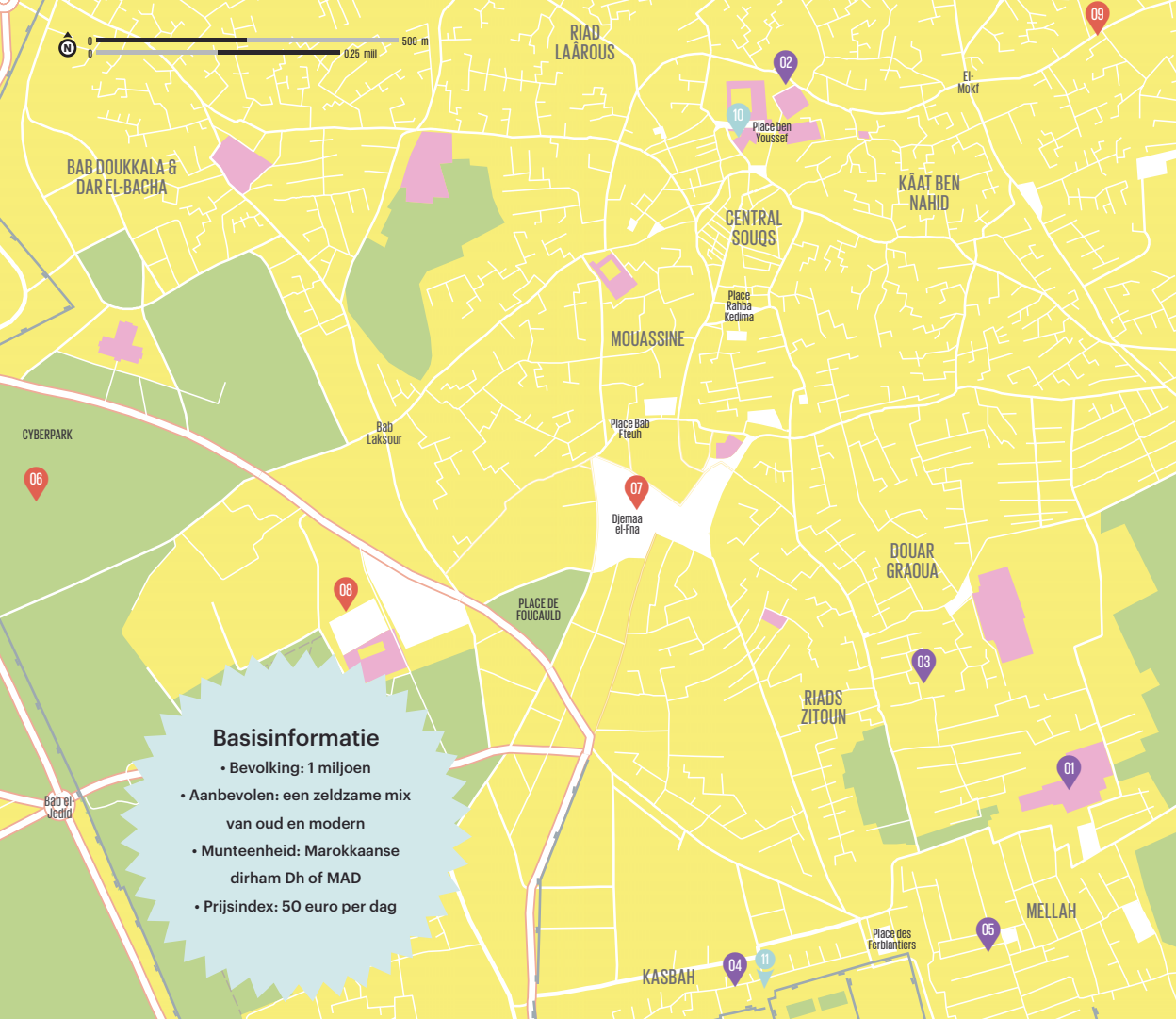
MARALAL INTERNATIONAL CAMEL DERBY

Voeg je bij de toeschouwers van deze epische crosscountry kamelenraces. Meng je met het publiek en bezoek de beruchte feesten. Of doe eens gek en huur een kameel voor deelname aan de amateursrace. www.kenyasafari.com/maralal-camel-derby.html, *Maralal, Kenia, gratis.*

DIJK IN DE DEVIL'S POOL

Spring in de Zambezi en zwem in een natuurlijke poel aan de rand van Victoria Falls, terwijl het water langs je stroomt en meer dan 100 m naar beneden stort. Gratis is het niet, maar zoiets wil je gewoon meemaken (het ongelofelijke ontbijt is inbegrepen). tongabezi.com, *Livingstone Island, Victoria Falls, Zambia, mei-okt., 85 euro.*

Basisinformatie

- Bevolking: 1 miljoen
- Aanbevolen: een zeldzame mix van oud en modern
- Munteenheden: Marokkaanse dirham Dh of MAD
- Prijsindex: 50 euro per dag

MARRAKESH

Een reis naar Marrakesh kan beelden oproepen van de Rolling Stones die de halve medina opkopen of A-listers feestend in privé-suites in La Mamounia, maar wees gerust, deze bruisende, onvergetelijke stad heeft volop attracties voor gewone stervelingen waaraan je niet al je dirhams hoeft uit te geven.

KUNST & CULTUUR

MUZIEK & FILM

SPORT & ONTSPANNING

ETEN & DRINKEN

FESTIVALS & EVENEMENTEN

01 La Bahia-paleis

Het ietwat vervallen, eind-19de-eeuwse La Bahia-paleis ('Paleis van de Prachtige') werd in vijftien jaar door vizier Ahmed Ibn Moussa gebouwd als verblijf voor zijn harem. Het 160 vertrekken tellende complex met fraaie decoraties, cederplafonds, koel marmer en binnenplaatsen wordt omgeven door prachtige tuinen. *Rue Riad Zitoun el-Jedid, za-do 8.30-11.45 en 14.30-17.45, vr 8.30-11.30 en 15-17.45 uur, Dh 10.*

02 Dar Bellarj

De non-profit Dar Bellarj-stichting toont Marokkaanse kunst en kunstnijverheid in dit voormalige 'ooievaarshospitaal' (letterlijk, een hospitium voor gewonde vogels). Deze belangrijke plek voor materiële kunst biedt wisselende exposities met weefkunst, schilderijen en andere genres. Verder zijn er een kindermuziekschool en concerten tijdens de ramadan en het Ashura-festival. *9-7 Toulate Zaouiate Lahdar, ma-za 9.30-12.30 en 14-17.30 uur, gratis.*

03 Dar Si Said

Wat is nou indrukwekkender: de 1000-jarige collectie Marokkaanse en Berberkunst of het Spaans-Moorse paleis dat de verzameling huisvest? De versierde wapens, koperen decoraties, tapijten uit de Hoge Atlas en weelderige antieke kostuums zijn de geringe entreprijs meer dan waard, net als de overwelfde trouwsalon, met door *mâalems* (meester-ambachtslieden) uit Fez bewerkt cederhout. *Derb Si Said, wo-ma 9-16.45 uur, volwassene/kind Dh 10/3.*

04 Museum voor Fotografie en Visuele Kunsten (MMVPA)

Het grootste museum voor fotografie en visuele kunsten ter wereld opent in 2016 tegenover de Menara-tuinen. Geniet ondertussen van de gratis tentoonstellingen in de tijdelijke galerie in het El Badi-paleis. Het MMVPA geeft een indruk van wat het voltooide museum zal bieden en richt zich op foto's uit Marokko en Noord-Afrika. *mmpva.org, Ksibat Nhas, wo-ma 9-17 uur, gratis.*

05 De Mellah

De 15de-eeuwse Joodse wijk valt op door zijn netwerk van *derbs* (stegen) en lemen gebouwen. Er wonen niet veel Joden meer, maar de herinnering leeft in de **Lazama-synagoge** (*Derb Manchoura, fooi verwacht*) en de **miâara of Joodse begraafplaats** (*Ave Taoulat El Miara, fooi verwacht*). Bezoek ook de **Mellah-markt** (*Ave Houmane el-Fetouaki, 8-13 en 15-19 uur, gratis*) en de ambachtslieden rond de Pl des Ferblantiers.

Als je tijd even beperkt is als je budget, biedt dit beknopte programma een goed dagje sightseeing. Begin 's ochtends met de tentoonstelling in het Dar Bellarj en zigzag dan zuid-oostelijk door het Medina-netwerk van soeks naar Djemaa el-Fna (blz. 16), de perfecte plaats voor een snack en wat slangen bezweren. Van hier is het een korte wandeling zuidwaarts naar de Joodse architectuur van de Mellah. Proef ten slotte wat lokale cultuur met een kolossale kamelenburger in Café Clock (blz. 17).

06 Cyber Park

Deze rustige tuin – volledige naam: het Arsat Moulay Abdeslam Cyber Park – ligt niet ver van Djemaa el-Fna. Hij werd in de 18de eeuw door prins Moulay als een marktuint aangelegd en werd in 1920 een siertuin. De herinrichting uit 2005, een combinatie van citroen-, olijf- en granaatappelbomen, waterwerken, mooie paadjes en gratis wifi, is een hommage aan beide voorgangers. *morocco.com, Ave Mohammed V, 9-19 uur, gratis.*

07 Djemaa el-Fna

Djemaa el-Fna ('Bijeenkomst van de doden') is het grootste en bekendste openbare plein van Marokko. Het werd door UNESCO uitgeroepen tot Werelderfgoed. De executieplaats uit 1015 trekt overdag slangenbezweersers, goochelaars en sinaasappelsapverkopers. 's Avonds vind je er eetstalletjes, muzikanten, verhalenvertellers, genezers, dansers en marskramers. Lekker mensen kijken. *9-1 uur, gratis.*

08 Koutoubia-moskee en -tuinen

De Koutoubia, in de 12de eeuw gebouwd op de plek van een eerdere niet goed naar Mekka uitgelijnde moskee, is een van de topattracties van Marrakesh. Het interieur is niet toegankelijk voor niet-moslims, maar kan van buiten worden bewonderd. De 70 m hoge minaret, bekroond met glanzende koperen ballen, kan het best worden bekeken tijdens een wandeling door de serene tuin eromheen. *Hoek Rue el-Koutoubia en Ave Mohammed V, tuin open 8-20 uur, gratis.*

09 Leerlooierijen

Als je de walgelijke geur kunt weerstaan zijn de leerlooierijen een klassieke gratis attractie. De huiden worden behandeld in honderden betonnen bakken,

MEDINA-ETIQUETTE

Marrakesh is altijd een handelsmetropool geweest: kom voorbereid als je het meest uit je dirhams wilt halen. Afdingen is gebruikelijk in de soeks, dus zet je schrap. Verkopers kunnen zeer doortastend zijn, maar willen graag onderhandelen. Ga niet langdurig in discussie als je niet van plan bent om iets te kopen. Misschien krijg je het idee dat gidsen je naar bepaalde stalletjes proberen te lokken: **vertrouw je intuïtie** – natuurlijk doen ze dat! – voel je niet bezwaard en dring er beleefd op aan iets verder te kijken voordat je besluit iets te kopen.

10

volgens middeleeuwse technieken met ongebluste kalk, water, bloed en zelfs duivenpoep. De productie van het leer dat in de soeks wordt verkocht is zwaar en vuil werk. Nu er chemicaliën worden gebruikt is het nog ongezond ook. *Ave Bab el-Debbagh, zonsopgang-ondergang, gratis.*

10 Ben Youssef-qissaria

De eetstalletjes in deze *qissaria* (overdekte markt) zijn over het algemeen klein en efficiënt. Ze verkopen onorthodoxe lekkernijen als slakken, gestoofde schapekoppen en gegrilde harten, dus wees gewaarschuwd. Als je het aanbod (inclusief minder spannende gerechten als tajines, gegrild vlees en salades) hebt doorgenomen, kun je op een bank al fresco lunchen. *Afslag Souq Shaaria, bij Koubba Ba'adiyn, 11.30-15.30 uur, gratis.*

11 Café Clock

Marokkaanse traditie ontmoet moderne multimedia in dit unieke café. Op maandag praktiseren traditionele verhalenvertellers hun kunst (in het

09

Engels en Arabisch), op woensdag zijn er jamsessies. De zaterdag is voor gastartiesten en op zondag zijn er bij zonsondergang hypnotiserende Gnawa-concerten. Er zijn wisselende kunstexposities en de keuken serveert een heerlijke kamelenburger. *cafeclock.com, 224 Derb Chtouka, 10-22 uur, hoofdgerecht Dh 55-80.*

12 Volkskunstenfestival

Dit midzomerfestival verlicht in juli de straten van Marrakesh. Internationale artiesten vergezellen Berber-minstrelen, Gnawa-muzikanten, degenslikkers, acrobaten, dansers, slangenbezweerders en straatartiesten uit heel Marokko. Tijdens het tien dagen durende festival zijn er optredens op podia in de hele stad, met name op de binnenplaatsen en in de tuinen van het El Badi-paleis, bij de Place des Ferblantiers. De extravagantie bereikt haar hoogtepunt met een bedwelmende parade over Djemaa el-Fna. *morocco.com/theater/marrakech-popular-arts-festival, juli, gratis.*

\$SAFARI ZONDER KAPITALEN

Een Afrikaanse safari kan 1000 euro per persoon per dag kosten. Hier zijn enkele bestemmingen waar de wilde ervaring het prijskaartje overtreft.

FIETSSAFARI - KENIA

Onder de basaltkliffen van dit vulkanische landschap leven zebra's, giraffes, impala's en andere iconische soorten. Grote carnivoren zijn hier schaars, dus het is mogelijk om een dag te lopen of te fietsen. Er zijn fietsen te huur voor 5 euro. Je kunt er ook kamperen. kws.go.ke, Hell's Gate NP, Kenia, 25 euro.

WEST-AFRIKAANSE SAFARI - GHANA

Op de savanne, bekend om zijn olifanten, leven ook buffels, bavianen, wrattenzwijnen en talloze vogelsoorten. Deel de huur van de parkauto (18 euro per uur) met anderen. Er is ook budgetaccommodatie. molemotel-gh.com, Mole NP, Ghana, 7 euro, plus gids 2 euro/uur.

NAMIBISCHE SAFARI - NAMIBIË

De woestijnachtige omgeving rond de enorme Etosha-zoutvlakte is prachtig, maar de dieren rond de waterpoelen vormen het hoogtepunt. Met de mooie wegen is een kleine huurauto mogelijk. Je kunt er ook kamperen. etoshanationalpark.org, Etosha NP, Namibië, 7 euro.

GROTE VIJFSAFARI – ZUID-AFRIKA

Het Kruger is een van de mooiste parken ter wereld – hier leven de Grote Vijf, naast vele andere safarisorten. Zelfstandig reizen is een eitje, er zijn volop kampeermogelijkheden en je vindt er 19.485 km² aan schitterende landschappen. sanparks.org, Kruger NP, Zuid-Afrika, 18 euro.

WANDELSAFARI – TANZANIA

Stel je duizend nijlpaarden in een modderpoel voor en je hebt een idee. Het park komt tot leven in het droge seizoen (aug.-okt). Kampeer in het nabije Sitalike en deel de gewapende gids (18 euro per groep). tanzaniaparks.com, Katavi NP, Tanzania, 70 euro (inclusief wandelvergunning).

OKAVANGO-DELTA MOKORO SAFARI – BOTSWANA

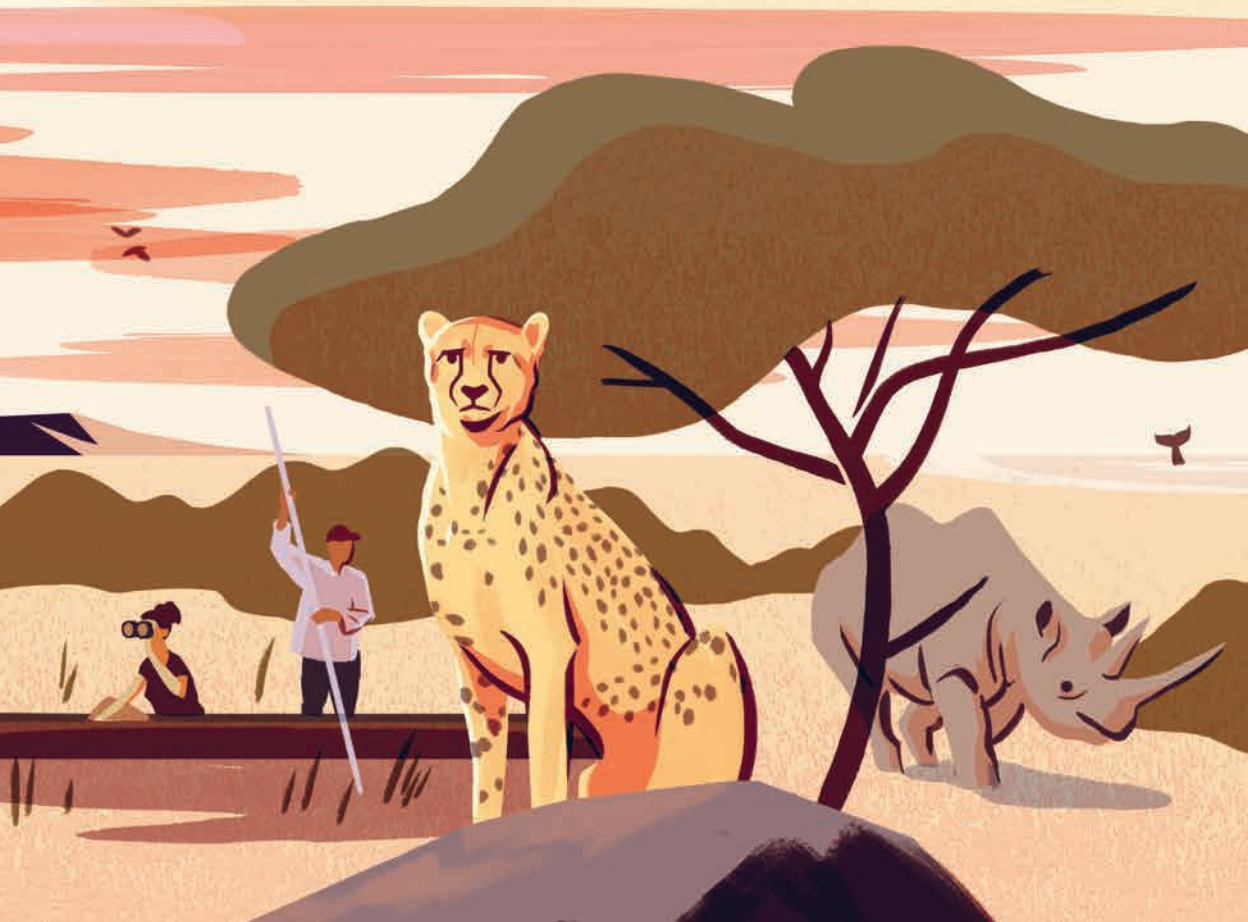
In een kano door de Okavango-delta is een van de mooiste, en duurste, ervaringen van Afrika. Old Bridge Backpackers biedt echter voordelige kampeerexcursies, variërend van 60 euro (een dag) tot 125 euro (vier dagen). maun-backpackers.com, Old Bridge Backpackers, Maun, Botswana, vanaf 60 euro.

WEST-AFRIKAANSE SAFARI

De kustplaats St Lucia ligt op de drempel van twee fantastische parken: iSimangaliso (isimangaliso.com) en Hluhluwe-iMfolozi (hluhluwegamereserve.com). Het laatste is een klassieke Grote Vijf-bestemming, terwijl het eerste zowel land- als waterdieren biedt. Je vindt er budgetsafari's en -accommodatie. St Lucia, KwaZulu-Natal, Zuid-Afrika, vanaf 35 euro.

GORILLA'S KIJKEN – OEGANDA

Een ontmoeting met een gorilla in het wild is magisch. Bezoek Bwindi tijdens het laagseizoen (april, mei en november) en de vergunningen zijn 310 euro in plaats van 525 euro. Vergunningen in Rwanda kosten 660 euro. ugandawildlife.org, Bwindi Impenetrable NP, Oeganda, vanaf 310 euro.

WWW.LANNOO.COM

Registreer u op onze website
en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief
met informatie over nieuwe boeken
en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2016

Tweede druk 2017

© Lonely Planet 2016

D/2016/45/488- NUR 510

ISBN 978 94 014 3723 3

AUTEURS Isabel Albiston, Kate Armstrong, Mark Baker,
Sarah Baxter, Andrew Bender, Sarah Bennett, Sara
Benson, Joe Bindloss, Piera Chen, Janine Eberle, Bridget
Gleeson, Anthony Ham, Paula Hardy, Virginia Jealous,
Adam Karlin, Patrick Kinsella, Mariella Krause, Alex
Leviton, Virginia Maxwell, Daniel McCrohan, Rebecca
Milner, Kate Morgan, Karyn Noble, Becky Ohlsen,
Stephanie Ong, Matt Phillips, Brandon Presser, Kevin
Raub, Sarah Reid, Brendan Sainsbury, Andrea Schulte-
Peevers, Lee Slater, Tom Spurling, Regis St. Louis, Phillip
Tang, Caroline Veldhuis, Mara Vorhees, Tasmin Waby,
Nicola Williams en Karla Zimmerman.

Voorwoord door Tom Hall.

VERTALING Ernst Schreuder

OORSPRONKELIJKE TITEL *The Best Things in Life are Free*
OORSPRONKELIJKE UITGEVER Lonely Planet Pty Ltd, Australia
ONTWERP OMSLAG Studio Lannoo
OPMAAK Keppie & Keppie

De auteurs en de redactie van Lonely Planet hebben de
grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle
van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend
gewijzigd worden, moet de praktische informatie worden
beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk
dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet
helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet
verantwoordelijk voor worden gesteld.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/
of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Het papier in dit boek is gecertificeerd volgens
de regels van de Forest Stewardship Council®.
FSC® staat voor natuurvriendelijk, sociaal
verantwoord en economisch rendabel beheer
van het bosareaal op de wereld.